

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

Cavit Binbaşıoğlu

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ 2

Binbaşıoğlu
Yayınevi

Önsöz

Kitabın üçüncü basımını yaptırmanın sevinç ve heyecanı içindeyim. Bundan dolayı, kitabın okunmasına ve tanınmasına ilgi gösteren sayın meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Bu baskıda kitap, hem plan, hem de metin bakımından bir hayli değişikliğe uğramıştır. Kitap yeniden yazılmıştır, diyebilirim. Planın hazırlanmasında öğretmen yetiştiren okullarımızda okutulan «Eğitim Psikolojisi» dersinin «Öğrenme Psikolojisi» programlarında ve genel olarak «Öğrenme Psikolojisi» kitaplarında benimsenen sıraya uyulmuştur. Böylece kitabın hacmi de eskisinin iki katına yaklaşmıştır.

Öğrenme psikolojisi, hem yeni, hem de oldukça karmaşık kavramları kapsamaktadır. Yüzyılımızda öğrenme psikolojisi konusunda pek çok araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların klasik nitelik taşıyan önemli bir kısmı bu kitapta yer almıştır. Böylece kitap, araştırmaları kapsayan ve son birkaç yıl içinde çıkan güvenilir kaynaklara dayanmaktadır. Araştırma, deney, açıklama ve yorumların alındığı kaynaklar, sayfa altlarında bulunan dipnotlarda gösterilmiştir.

Her bölümde o bölümle ilgili bilgiler verilirken konunun eğitim yönüne değinilmiş olmakla birlikte, her bölümün sonunda, konunun eğitimle olan ilişkisi, özet niteliğinde de ayrıca belirtilmiştir.

Öğrenme Psikolojisi ünitelerini kapsayan 10 bölümden sonra, «Derslerin Psikolojik Temelleri» adlı bir bölüm koydum. Burada, genel nitelikteki öğrenme ilkelerinin dışında kalan ve her dersin öğretimine yardım edecek nitelikte olan öğrenme ile ilgili önemli psikolojik noktalara da dikkati çektim.

Bu durumuyla sayın meslektaşlarımın, kitabımı hem biçim, hem de öz bakımından daha çok gelişmiş bulacaklarını umuyorum.

Ankara, 29.II.1978
Cavit BİNBAŞIOĞLU

KİTABIN BU BASIMI İÇİN

Kitabımızın üçüncü basımı, sayın meslektaşlarımızdan ve değerli öğretmen adaylarımızdan büyük ilgi gördü. Kitabı yeniden bastırılmış olmanın mutluluğunu duyuyorum. Kitaba ilgi gösteren bütün arkadaşlara teşekkür ederim. Kitabın bu basımında büyük bir değişiklik yapılmamıştır. Bununla birlikte, kitap yeniden gözden geçirilmiş, ufak tefek eksikleri tamamlanmış, anlatım daha açık ve seçik bir biçime sokulmuştur.

Kitabın, bu durumu ile, daha yararlı ve etkili bir öğretime olanak sağlayacağını umuyorum.

Ankara, I.X.1978
Cavit BİNBAŞIOĞLU

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	III
1 — ÖĞRENMENİN NİTELİĞİ	1 — 10
Öğrenme Kavramı ve Bazı Terimler : Öğren- mede «olgunlaşma», öğrenmede «hazırlık», öğrenmede «çevre» ve «çevre ile etkileşim», öğrenmede «gerekseme», «ilgi», «amaç»,	1 — 6
Öğrenme, Öğretim ve Eğitim İlişkileri	7 — 8
Öğrenme Psikolojisinin Amaçları	8 — 9
Öğrenme Psikolojisinin Konuları	9 — 10
Öğrenme Kuramları ve Sınıflandırılması	11 — 12
Tartışma Soruları	10 — 10
2 — ÖĞRENME KURAMLARI (TEORİLERİ)	11 — 43
I — ÖĞRENMEDE KLASİK KURAMLAR	
Zihinsel Disiplin Kuramı	12 — 12
Duyusal İzlenim Kuramı	13 — 15
II — ÖĞRENMEDE YENİ KURAMLAR	
A — BAĞ KURAMLARI	
Thorndike'in «Uyaran - Tepki Bağıntısı» Kura- mı	15 — 19
Pavlov'un «Klasik Şartlanma» Kuramı	19 — 22
Davranış Psikologlarının «Şartlandırma» ya da Şartlanma Kuramı	22 — 22
Guthrie'nin «Bitişiklik» Kuramı	23 — 23
Skinner'in «Araçlı (Operant) Şartlandırma» Kuramı	23 — 28
Hull'in «Pekiştirme» Kuramı	28 — 29
Davranışçı Psikologlar ve Eğitim	29 — 31

B — BİLİŞSEL ALAN KURAMLARI

Tolman'ın «İşaret Öğrenmesi» Kuramı	31 — 34
Gizil Öğrenme	34 — 35
K. Lewin'in «Kavrayış» Kuramı	36 — 38
J. Dewey'nin «Etkileşim» ya da «Yaşantıların Yeniden Düzenlenmesi» Kuramı	38 — 41
Öğrenme Kuramları ve Eğitim	41 — 43
Tartışma Soruları	43 — 43

3 — ÖĞRENME TÜRLERİ ... .. 44 — 68

Öğrenme Türleri ve Öğrenme Kuramları	44 — 45
---	---------

A — YALIN ÖĞRENME TÜRLERİ

Tropizm	46 — 46
Tepke (Reflex)	46 — 46
İçgüdü	46 — 46

B — KARMAŞIK ÖĞRENME TÜRLERİ

Klasik Şartlanma Öğrenmesi	47 — 47
«İşaret» Öğrenmesi (Signal Learning)	47 — 48
«Uyaran - Tepki» Öğrenmesi	48 — 55
«Araçlı Şartlandırma» Öğrenmesi	55 — 56
«Sınama - Yanılma» Öğrenmesi	56 — 57
«Ezberleme» Öğrenmesi ve Birkaç Deney	57 — 61
«Kavrayış» Öğrenmesi	61 — 64
«Sorun Çözme» Öğrenmesi	64 — 65
Öğrenme Türleri ve Eğitim	65 — 67
Tartışma Soruları	67 — 68

4 — ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN ETKENLER ... .. 69 — 81

Güdüler	69 — 70
Fizyolojik Etkenler	70 — 74
Psikolojik ve Toplumsal Etkenler	74 — 77
Öğrenme Üzerine Duyu Organlarının Etkisi : Göz, Kulak, Yaş, Dış Etkenler, Dikkat, ...	77 — 81
Tartışma Soruları	81 — 81

	<u>Sayfa</u>
5 — USLAMLAMA VE SORUN ÇÖZME	82 — 91
Uslamlama ve Sorun Çözme	82 — 84
Sorun Çözmede Çeşitli Yöntemler	84 — 86
Sorun Çözmede «Uslamlama» Yönteminin Kul- lanılması	86 — 88
Çocuk Düşüncesinin Özellikleri	88 — 89
Öğrencinin «Düşünme» ya da «Sorun Çözme» Yeteneği ve Eğitim	89 — 91
Tartışma Soruları	91 — 91
6 — YARATICI ÖĞRENME	92 — 98
«Yaratma» Kavramı ve «Öğretimde Yaratma»	92 — 94
«Yaratma» Biçimleri	94 — 95
Yaratıcı Etkinlikler Nasıl Oluşur?	95 — 96
Yaratıcı Öğrenme ve Eğitim	96 — 98
Tartışma Soruları	98 — 98
7 — ÖĞRENMEDE GEÇİŞ (TRANSFER)	99 — 104
«Geçiş» Kavramı ve Öğrenmede Geçiş	99 — 101
İlk «Geçiş» Deneyleri	101 — 102
Son «Geçiş» Araştırmaları	102 — 103
Öğrenmede «Geçiş» Deneyleri ve Eğitim	104 — 104
Tartışma Soruları	104 — 105
8 — ÖĞRENME, ANIMSAMA VE UNUTMA	105 — 121
Öğrenme ve Belleme	105 — 106
Öğrenmede İlerleme (Öğrenme Grafikleri) : Yayla ve oluşumu ile ilgili görüşler ve eğitsel sonuçlar.	106 — 111
Anımsama ve Anımsama Yöntemleri	111 — 114
Unutma, Unutma Kuramları ve Unutma De- ma ile ilgili deneyler: Bozulma, karışım, Geriye Ketvurma, ileriye Ketvurma, Güdü- lenmiş Unutma ve Diğer Kuramlar	114 — 119
Öğrenme, Anımsama, Unutma ve Eğitim	119 — 121
Tartışma Soruları	121 — 121
9 — ETKİLİ ÖĞRENME YÖNTEMLERİ	122 — 142
«Etkili Öğrenme» Sorunu	122 — 123

Öğrenme Konusuna Gösterilen İlgi	123 — 123
Konunun Anlamlı Oluşu	124 — 127
Öğrenilecek Materyal Miktarı	127 — 127
Öğrenilecek Materyalin «Ayırteci» Özellikleri	127 — 127
Başarı Sonuçlarının Öğrenilmesi: Ödül ve Ceza za	127 — 135
Öğrenmede Okuma Parçasına ya da Şiire «Bakararak» ve «Bakmayarak» Belleme Yöntemleri leri	135 — 136
Öğrenmede «Yineleme» ya da «Alıştırma» (Uygulama)	136 — 137
Yarışma ve Öğrenme	138 — 138
Etkili Öğrenme Yöntemleri ve Eğitim	138 — 141
Tartışma Soruları	142 — 142
10 — ÖĞRENME ALANLARI	143 — 155
Bilgi ve Öğrenilmesi	143 — 146
Çocukta Algının Oluşumu	146 — 147
Bilgi Kazanmanın Yöntemleri	147 — 148
Beceri ve Öğrenilmesi	148 — 152
Alışkanlıklar ve Öğrenilmesi	152 — 155
Tartışma Soruları	155 — 155
11 — DERSLERİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ	156 — 197
Sözlü Anlatım Dersinin Psikolojik Temelleri ...	156 — 159
Yazılı Anlatım Dersinin Psikolojik Temelleri ...	159 — 160
Dilbilgisi Dersinin Psikolojik Temelleri	160 — 161
Okuma ve İlkokuma - Yazma Dersinin Psikolojik Temelleri	162 — 166
Yazım Dersinin Psikolojik Temelleri	166 — 170
Yazı Dersinin Psikolojik Temelleri	170 — 172
Aritmetik Dersinin Psikolojik Temelleri	172 — 177
Geometri Dersinin Psikolojik Temelleri	177 — 180
Hayat Bilgisi Dersinin Psikolojik Temelleri ...	180 — 181
Sosyal Bilgiler Dersinin Psikolojik Temelleri	181 — 183
Fen Bilgileri Dersinin Psikolojik Temelleri ...	183 — 187
Resim - İş Dersinin Psikolojik Temelleri	187 — 192
Müzik Dersinin Psikolojik Temelleri	192 — 193
Beden Eğitimi Dersinin Psikolojik Temelleri ...	193 — 195
Tartışma Soruları	195 — 197
KAYNAKÇA	198 — 199